

DEONTOLOGIA ȘI ETICA MEDICALĂ ÎN STOMATOLOGIE

Rezumat

În actuala lucrare autorul își expune opinia referitor la etica și deontologia medicului stomatolog, considerând-o utilă pentru generațiile tinere. Autorul punctează punctele cheie în relațiile: medic-pacient axându-se Legea cu privire la drepturile și responsabilitatea pacientului; medic-asistentul medical și nu în ultimul rând relațiile profesionale între colegii de breaslă.

Cuvinte-cheie: deontologie, Hipocrates, pacient, infecție.

Summary

MEDICAL DEONTOLOGY AND ETHICS IN DENTISTRY

In this work author reflect his opinion about ethics and deontology of the dentist, and consider it very useful for next generation of dentists. Author has marked important points in relationship: dentist-patient; dentist-medical assistant, and also professional relation between dentists.

Key words: deontology, Hipocrates, patient, infection.

Medicina, spre deosebire de alte științe, este intim corelată cu destinul uman, sănătatea și viața. De aici rezultă calitățile morale, umane ale medicului. Umanismul reprezintă baza etică a medicinei. Moralul profesional, principiul etic al medicinei este: „Non nocere“, „Nu dăuna“.

Despre aceasta vorbesc frazele din jurământul lui Hipocrates: „În care casă eu voi intra, voi intra pentru beneficiul pacientului, fiind departe de intențiile nedreptății și daunei“.

Deontologia medicală este știința despre obligațiile și normele de comportament ale personalului medical care asigură calitatea scontată și rezultatele pozitive în activitatea de recuperare a sănătății populației.

Comportamentul și relațiile dintre medici și pacienți sunt reglementate de legile statului Republica Moldova și de un șir de documente internaționale:

1. Legea despre activitatea lucrătorilor medicali (Monitorul oficial, 2005).
2. Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului.
3. Legea Republicii Moldova despre apărarea consumatorului (în legătură cu prestările serviciilor medicale cu plată).

Pentru încălcarea acestor legi, medicul și pacientul poartă responsabilitate penală.

Deontologia și etica medicală sunt ansamblul regulilor care determină conduita unui medic față de: pacient, confrății săi, societate.

În condițiile economiei de piață, într-o țară democrată sunt reglementate și trebuie să funcționeze legile, pe care fiecare din noi e dator să le cunoască și să le respecte.

Stomatologia este o ramură foarte importantă a medicinei deoarece este intim corelată cu alte discipline medicale.

În cavitatea bucală își au manifestare majoritatea afecțiunilor organismului.

Încă în antichitate se considera că „moartea intră prin gură“.

Statistica arată că după numărul de adresări a populației la diferiți specialiști, stomatologia se află pe locul doi, după medicina internă cu toate specializările ei de ramură. Fiecare cetățean, cel puțin o singură dată pe an, se adresează la medicul stomatolog pentru a i se acorda asistența.

Respectiv datelor bibliografice, focarele de infecție și intoxicație cronică din organism, în 90% din cazuri au sediul în regiunile capului și gâtului, și numai în 10% se localizează în alte regiuni ale corpului. Semnificativ este faptul că, din cele 90%, în 72% din cazuri focarele de septicemie pot fi localizate în regiunea orală și numai 18% în organele ORL.

Acest fapt vorbește despre rolul stomatologului nu numai în sistemul sănătății, dar și în plan socio-biologic.

Sofia Sirbu,
profesor universitar

Catedra Stomatologie
terapeutică a USMF
„Nicolae Testemițanu“

Medicul stomatolog este specialistul care poate urmări nu numai starea cavității bucale din frageda copilărie, dar și dinamica stării de sănătate a pacientului până la adânci bătrânețe.

Așadar, primul contact al pacientului copil va lăsa asupra lui o amprentă pentru toată viața. Va provoca, după Hans Selye, un „distres”- stres neplăcut sau „eustres”- un stres plăcut. De modul cum va evalua prima întâlnire cu medicul — conversația, examenul clinic, vor depinde relația medic-pacient, opinia despre specialist și instituție.

Se cern anii, secolele, însă veșnic actuală rămâne problema: relația dintre medic și pacient. O regulă generală a medicinei, în special a stomatologiei, cu dotarea ei tehnică și intervenția directă asupra organismului, este de a face tot posibilul de a menaja starea pacientului. Aceasta depinde de condițiile create în instituție la primul contact cu personalul medical și auxiliar.

Stanislavski afirma că „teatrul începe de la vestiar”; în medicina clinic — de la fișier. E știut că, îndeosebi la specialiștii stomatologi, pacientul se adresează cu o mare teamă.

Hans Selye relatează despre stresul dentistului pe care îl produce asupra bolnavului. Aceasta se datorește, fie că în copilărie i s-a provocat o durere în timpul tratamentului, fie din spusele altor persoane.

În relațiile economiei de piață, pacientul are posibilitatea și dreptul de a se adresa la medicul despre care deține informație pozitivă. Dacă în perioada sovietică pacienții se tratau numai la medicul „de sector”, în prezent pot să se adreseze la orice instituție curativă, reieșind din posibilitățile sale financiare.

Mijloacele de tratament stomatologic cu bormașini sofisticate, cât și mai simple, pot produce diferite opinii despre o instituție sau alta. În unele cazuri vibrațiile turajilor, zgomotul bormașinii, sunetele țipătoare ale turbinelor, scalerelor ultrasonice, senzațiile durabile sunt cauze ale unor stări și amintiri foarte neplăcute pentru pacienți.

La prima adresare pacientul trebuie informat că instituția dispune de mijloace suficiente, moderne și sigure pentru evitarea senzațiilor durabile și disconfortului în timpul tratamentului. Pacienții mai poartă grija curățeniei și condițiilor igienice pentru a nu se contamina cu : HIV, hepatite virale, sifilis, tuberculoză etc. Este important ca pacientul să fie pătruns de un sentiment de încredere și siguranță față de medic și instituția medicală respectivă. Pacientul trebuie să simtă că medicul poate asigura nu numai realizarea tehnică a tratamentului, dar că el este o persoană care îl poate compătimi, îi înțelege situația și suferințele care îl frământă. Medicul poate avea o atitudine înțelegătoare față de pacient, o atitudine inteligentă.

Fie într-un cabinet privat sau într-o clinică, pacientul, fiind în așteptarea vizitei la medic, în odier comunică cu alți suferinzi: unii cu dureri acute, alții cu edemuri colaterale apărute inițial sau după un tratament anterior. Orice persoană interpretează tratamentul în felul său, uneori fiind necompetentă de a

înțelege cele întâmplare. Alții invers, povestesc cât de bine a fost tratat de acest medic. Pacienții, psihologic, sunt pregătiți foarte diferit, unii anxioși, indispuși.

Mai departe totul va depinde de personalul medical, de climatul din cabinetul stomatologic.

Intrând în cabinetul stomatologic, pacientul este întâmpinat de asistenta medicală destul de oficial, reținut, iar în unele cazuri, cu careva aroganță, indispoziție sau personalul medical prelungeste o discuție despre pacientul precedent — situații care, cu regret, se mai întâlnesc. Pacientul este foarte îngrijorat, anxios, și fiind în așa stare, mai ales persoanele în vârstă, cu SNC dezechilibrat, pot face un acces de hipertensiune arterială sau spasme vasculare cu consecințe nefaste.

Pacientul trebuie întâmpinat ca pe cel mai dorit oaspete, indiferent de dispoziția personalului medical.

Cu mare regret, autorul acestei relatări, de multe ori fiind pacient la alți specialiști, a trecut prin asemenea situații. Uneori lipsește cultura adresării față de pacienți, cât și față de colegii săi.

Să ne imaginăm o situație reală din viață: pacientul a fost invitat în cabinet, este așezat în fotoliu, iar medicul fără să ridice ochii, prelungeste să îndeplinească fișa pacientului precedent și, totodată, pronunță: povestiți ce vă supără, sau ce va făcut să vă adresați la noi.

Uneori medicul este sunat la mobil și începe să converseze cu cineva. După ce a terminat convorbirea, medicul zice: povestiți, eu vă ascult. Face un interogatoriu succint și fără a-și schimba mânușile și spăla pe mâini, începe examenul.

Pacientul, la prima vizită, studiază tot ce îi stă în preajmă, mai ales pe medic, fiecare mișcare, inclusiv aspectul lui exterior. Văzând în fața sa un medic neîngrijit, vorbă brutală, pacientului îi apar dubii în privința curățeniei și tratamentului.

Am avut un caz când unei doamne i-am propus consultul unui coleg pentru a i se confecționa o lucrare. Domnul a consultat-o și i-a recomandat tratamentul, îl considerau un specialist bun. Însă mare mi-a fost mirarea când doamna a refuzat, spunându-mi: „a-ți văzut ce unghii murdare are și, pe lângă aceasta, el nu s-a spălat pe mâini și ce miros oribil de fumat emană”. Am rămas uimită, însă așa a fost realitatea, mi-a fost incomod, că pacienta la următoarea vizită nu s-a prezentat, dar...

În „Cartea Vieții Ayurveda” se recomandă: „medicul trebuie să fie sănătos, îngrijit, modest, să poarte o bărbuță tunsă scurt, unghii scurte și foarte îngrijite; haină albă curată, parfumată, ieșind din casă, să poarte cu el un baston sau umbrelă”. Așa îi vedem pe medicii din trecut în filme, în prezent sunt alte priorități, dar cerințele către calitățile etico-morale au rămas aceleași.

„Medicul trebuie să aibă ochii vulturului, mâinele de fecioară, înțelepciunea șarpelui și inima leului” (Avițena).

Adesea auzim de la cunoscuți, cum sunt caracterizați medicii. Despre unii se spune că sunt foarte atenți

și foarte buni, iar despre alții că posibil el este bine pregătit, dar crează impresie negativă.

Fie medicul erudit, bun specialist, însă neatentia, orgoliul, aroganța, necompașune pentru pacient, vor spulbera toate calitățile valoroase.

Medic erudit și medic bun, sunt niște postulate diferite. Cei buni întotdeauna se gândesc dacă au făcut totul pentru pacient, se întreabă dacă n-au comis vreo greșală, dacă au procedat corect la administrarea tratamentului, dacă anume acea metodă de tratament a selectat-o.

Medicul erudit, ca și cel bun sunt specialiști bine pregătiți în aspect profesional, numai că cei erudiți nu întotdeauna analizează activitatea sa, considerând că el a făcut totul corect. Fiind încrezut în sine când pacientul îi mai pune o întrebare referitoare la tratament s-au are impresia că culoarea sau forma dintelui nu este cum și-ar fi dorit-o el, medicul, nemulțumit, îi spune: mai bine decât mine nu va face altul.

Până la tratament, medicul trebuie să discute cu pacientul planul întocmit, metoda, dar și costul. În fișa medicală e necesar de a specifica toate metodele legate de diagnosticul și tratamentul necesar, altfel pot apărea situații de conflict. Pacientul, prin semnătura, sa acceptă planul de tratament instituit. Pentru diagnostic pot fi necesare metode complementare (radiografia, cercetări de laborator, consult la alți specialiști), ele sunt în afara costului stabilit.

Asistenta medicală se va strădui să-i creeze pacientului o poziție comodă în fotoliu și îi va explica câteva reguli de conduită în timpul tratamentului.

Înainte de a începe tratamentul, medicul trebuie să demonstreze, prin atitudinea sa, că totul este steril, mâinile și mânușile sunt curate, că totul s-a făcut cu atenția cuvenită, ca pacientul să nu se îngrijoreze, că plecând din acest cabinet, va contracta vreo infecție.

Medicul foarte atent face interogatoriu, punându-i corect întrebări în legătură cu anamneza vieții și afecțiunii în cauză. Printre pacienți sunt diferite persoane, unii pot povesti ore în șir despre afecțiunea dată, tratamentul la medicul precedent, leziunea dată la rude etc., care cer mult timp pentru a-și exprima senzațiile legate de afecțiunea în cauză.

Mai ales aceasta se întâmplă cu persoanele în vârstă, singurate, care nu au cu cine să converseze la domiciliu.

Medicul nu este în drept să-l întrerupă brutal, ci trebuie foarte atent, cu mult tact de condus interogatoriul, ca pacientul să nu se abată de la temă. Altfel pacientul devine anxios și nu va putea relata corect informația la temă.

Toată atenția trebuie să fie concentrată la cele expuse de pacient.

Important este examenul clinic exo — și endobucal. Culoarea și starea tegumentelor fieții care ne pot sugera unele date referitor la patologia vizată.

În practică ne-am întâlnit cu cazuri când persoane tinere s-au adresat cu simptome caracteristice periodontitei granulante cronice la care fusese tratați dinții, după cum s-a stabilit radiografic, iar pe tegumentele

fieții au fost observate cicatrice și scuame. Când i-am întrebat ce-i cu aceste elemente, mi-au spus că au fost tratați de acnee, dar din când în când mai apar eliminări purulente.

Clinico-radiografic a fost constată periodontita granulantă cronică, cu fistule cutanate. După tratamentul corespunzător, fistulele au dispărut, dar pe față au rămas cicatrice. Așadar, examenul exobucal este de o importanță majoră în stomatologie.

Examenul endobucal trebuie efectuat atent și într-o ordine anumită; ar fi mai corect să începem cu dintele 18 și să terminăm cu 48, adică conform formulei dentare FDI. Este o eroare când examenul dinților se efectuează alunecând pe suprafețele lor cu oglinda, ba în stânga, ba în dreapta, fără a utiliza sondele. Aceasta poate duce la o eroare de diagnostic. Medicul în așa caz va trata sau extrage un alt dinte, chiar și unul sănătos, asemenea cazuri nu se exclud.

Atitudinea medicului, în genere a personalului medical, este una dintre cele mai importante probleme ale eticii medicale. Pacientul capătă încrederea și îi distăinuie cele mai mari „secrete“ legate de afecțiunea sa în cazul când suferă de o manifestare bucală a unei infecții, el incert, îndoielnic încearcă să-i povestească medicului de unde a contractat această afecțiune.

Încă în antichitate se scria: „Medicul trebuie să aibă o „inimă bună“, curată, un caracter blând cu o intenție de a face permanent numai bine și a fi sincer cu pacienții.

Se poate de avut teamă de părinți, frați, surori, prieteni, profesori, dar nu trebuie de avut teamă de medic. Medicul trebuie să fie mai bun, mai atent față de bolnav decât tata, mama, alți apropiați.

Condițiile în care muncesc medicii stomatologi, chiar și în secolul XXI, sunt destul de primitive, mai ales în sectorul de stat, dar și în unele cabinete private. Pacienților li se acordă asistență stomatologică în săli mari unde, concomitent, activează 2-3 medici. Nici într-o ramură a medicinei așa ceva nu veți întâlni. Închipuiți-vă că sunteți într-o sală, fără paravan, unde activează interniști, ginecologi și alți specialiști.

Bolnavii sunt incomodați, ei nu pot expune toate suferințele, având teamă că vor fi auziți de pacienții vecini, sau chiar cunoscuții care se află, concomitent, la tratament. În prezent este inadmisibil de a instala câteva locuri de lucru fără paravane între ele. Etica medicală este la ordinea zilei.

În perioada sovietică, dar și acum când mai funcționează unele ordonanțe care reglementează o asistență medicală la 3 medici terapeuți și ortopezi, este clar că atmosfera în instituție este lipsită de posibilitatea de a respecta în totul etica medicală. Înafară de aceasta, medicul va efectua multiple manopere care trebuie îndeplinite de asistenta medicală, va suferi calitatea și eficiența tratamentului.

E timpul și în sectorul de stat de programat lucrul „în patru mâini“, adică fiecărui medic în ajutor o asistență medicală.

Adesea putem asista la convorbiri între personalul medical, cât și cu pacientul, consultații, care n-au nimic comun cu medicina.

Medicul își sustrage atenția de la activitatea de bază, iar bolnavul suferă momente neplăcute, precum că din neatenția medicului pot fi comise erori, complicații.

Un alt gen de erori sunt observațiile făcute de un șef arogant unui medic, sau unui cadru didactic, studentului în prezența pacienților.

Nu o dată am fost martor când unii „șefuleți“ fac observație cadrului didactic în prezența studenților. Chiar s-au observat cazuri când se fac observații colegului, precum că diagnosticul nu a fost stabilit corect.

Astfel de observații sunt inadmisibile, necolegiale, ele demonstrează lipsa de cultură și etică medicală.

În condiții de democrație și respectarea drepturilor omului, insultele în adresa subalternilor sau colegilor de lucru sunt inadmisibile, relațiile trebuie să fie corecte, fără a leza onoarea și drepturile colaboratorilor.

Se cere o educație deosebită a cadrelor de conducere, didactice. Devenind conducători, unii pierd absolut controlul, stima față de confrății săi, imaginându-și că ei sunt sclavii lor. Când îi dojenești pe alții, gândește-te dacă tu ești departe de cele menționate, și mai cinstit decât cei pe care îi dojenești (Plutarh). Respectă fiecare om ca pe sine și procedează în așa mod, cum ai dori să procedeze cu tine.

Anxietatea este cu adevărat mama tuturor relelor; nu există boală care să nu-și aibă rădăcinile în angoase profunde. Și noi, medicii, ce facem cu anxietatea care ne-o creem permanent prin relațiile nesănătoase. Este o vorbă, că omul este fericit atunci când cu plăcere vine la serviciu și cu aceeași plăcere pleacă acasă. Noi care ani buni din viață ne găsim la muncă în colectiv, ce facem cu anxietatea?

Așadar, relațiile dintre membrii colectivului sunt foarte importante nu numai pentru sănătatea noastră, cât și pentru productivitatea muncii. Toate cele nominalizate depind de climatul din colectiv, de conducătorii subdiviziunilor.

Îmi amintesc un caz, când un tânăr de vreo 35-40 de ani, la o ședință a responsabililor de rezidenți, îi probotea pe cei prezenți în sală — conferențieri, profesori, de ce n-au prezentat la decanat datele personale ale rezidenților. Eu mi-am permis să-i spun că aceasta intră în obligațiunea secretarelor decanatului, la care dânsul mi-a reproșat că, dacă este greu să fac aceasta, anul viitor mă va elibera din funcția de responsabil la catedră pentru rezidenți.

Este un proverb: “ ce ție nu-ți place, altuia nu-i face! “

Uneori la medici se adresează persoane care n-au fost programate, însă au nevoie de asistență. Medicul în prezența pacientului care stă în fotoliu îi spune celui care s-a adresat: „astăzi programul este suprasolicitat, dar așteptați, eu mă voi strădui mai repede să termin aici și voi lua cunoștință de starea dumneavoastră“. În așa caz, cel ce stă în fotoliu este emoționat că doctorul se va grăbi, ceea ce poate duce la greșeli, complicații.

Am observat și așa cazuri când medicul așează pacientul în alt fotoliu și îl consultă pe cel care s-a adresat. Consider că aceasta este o greșală gravă și

nu trebuie de procedat astfel. Medicul trebuie să fie și un bun psiholog. El nici într-un caz nu trebuie să arate pacientului că este nemulțămît, sau că ceva l-a supărat, sau este grăbit. El trebuie să activeze în mod calm, cu mișcări ferme. Aceasta îl vor convinge pe pacient că medicul își dă toată stăruința și atenția la persoana pe care o tratează.

Medicul nici într-un caz nu trebuie să pună întrebări incomode, incorecte pacientului.

Uneori se pot observa scene stupide: medicul intră direct din coridor, fără a-și spăla mâinile, începe examenul, sau chiar în foaiet privește radiograma și îi propune pacientului să deschidă gura, privește locul în cauză.

La unii medici s-au păstrat încă deprinderile din perioada sovietică când noi nu foloseam mănușile, tratamentul era gratuit, la unii persistă obscurantismul în adresare și chiar în relațiile cu pacienții. Generațiile actuale de medici sunt educați în alt spirit și condiții. Și societatea se dezvoltă în alte condiții, au apărut posibilități largi de a-ți alege medicul, instituția curativă.

S-a schimbat și modalitatea de a lucra cu pacientul, preferând poziția orizontală pentru pacient în fotoliu, mai comodă, dar totuși este necesar lucrul „în patru mâini“.

Manoperele stomatologice, de asemenea, prevăd pentru pacient ochelari de protecție, deoarece vaporii de apă, când spălăm o cavitate, și lumina, deși se reflectă în cavitatea orală, totuși, influențează asupra ochilor pacientului.

Este reglementat prin ordonanța Ministerului Sănătății ca toate manoperele, care pot provoca senzații algice să se efectueze cu anestezie. Însă cert este faptul că trebuie să constatăm că pacientul nu este alergic în primul rând, și să determinăm sensibilitatea la anestezicul care va fi utilizat.

Sunt cunoscute cazuri când apar complicații serioase — șoc anafilactic sau chiar deces. Nu sunt dubii că anestezia se va efectua cu ace și seringi sterile, de o singură folosință. În trecut când se utilizau seringile din sticlă cu ace sterilizate prin fierbere, apăreau posibilități de infectare cu HIV, hepatite virale etc. Acestea pot surveni în urma sterilizării incorecte a instrumentelor pentru tratament.

Deontologia și etica medicală prevăd conduita corectă și respectuoasă față de colegii și confrății de breaslă, față de societatea în care activează fiecare din noi.

Medicul trebuie să fie corect față de colegi, chiar dacă cineva a comis o greșală de diagnostic sau tratament. Nici într-un caz nu se permite ca în prezența pacientului sau studentului, colegilor să li se facă observații.

Cu mare regret, dar și în mediul academic nu o dată am auzit cum unele persoane își permit observații grosolane, nejustificate, de tot felul.

În perioada sovietică, la diferite simpozioane, conferințe, congrese, savanții ne povățuiau pe noi, cei tineri, în privința eticii și deontologiei medicale.

Îmi amintesc un caz povestit de ilustrul savant rus A. Evdokimov, un pacient s-a adresat la el când era încă tânăr precum că îl deranja un dinte care fusese tratat. A. Evdokimov a studiat clișeul radiografic și l-a întrebat pe pacient „Cine v-a obturat așa de prost canalul?”. Pacientul puțin s-a intimidat, dar i-a răspuns: „Dvs, stimate doctor“, aceasta a fost greșeala etică, așa ceva nu se admite.

Un caz comis de unul din discipolii mei, pacientul s-a adresat cu ocazia unui defect apărut în lucrarea confecționată. În prezența unor persoane din sală, medicul l-a întrebat pe pacient: „Ce măgar v-a făcut această lucrare?”, la care pacientul i-a răspuns: „Dumneata, doctore“.

Aici conflictele s-au realizat momentan și cred că cei care au asistat, vor ține minte lecția, cum nu trebuie de procedat.

Dacă aceasta ar fi spusă unui pacient la care n-avea atitudine, imediat apare situația de conflict și, spre regret, ele sunt multe, unele sunt justificate, altele sunt inspirate din răutate. Aceste situații uneori ajung în justiție și medici se judecă cu pacienții, ani de-a rândul.

Acești medici uită de jurământul depus, dar cred și din invidie că cuiva îi sporește mai bine.

Medicul nu este în drept să-și bârfească colegul său, mai ales pe pedagogul său. Se cere o anumită politețe, dar, cu regret, ne întâlnim și cu lipsa elementară de etică medicală și în sfera academică. Atât pedagogii, cât și cadrele medicale auxiliare, trebuie să aibă un comportament corect nu numai față de pacienți, dar și față de asistentele medicale, infermiere, studenți și rezidenți, între ei și alți medici.

În ultimii ani adresarea către studenți a cadrelor didactice mai tinere este, după părerea mea, absolut incorectă. Fiecare din ei necesită o adresare respectuoasă și nu de „tutuit”; cândva acestea erau tradiții de neclitit ale catedrelor, însă odată cu schimbul generațiilor, situația tinde spre negativ.

Medicul stomatolog trebuie să cunoască bine anatomia și fiziologia omului, mai ales anatomia capului și gâtului, pentru a nu provoca complicații iatrogene. Dar nu numai incompetența medicului, dar și comportamentul lui poate avea un final tragic asupra pacientului. Unii medici, încă fără experiență suficientă, au simțul că sunt atotștiutori, mari specialiști.

Am cunoscut un caz tragic. După consultul unui bărbat de 36 de ani, am stabilit diagnosticul de leucoplazie cu localizare pe limbă, însă avea semne suspecte de malignizare. Într-o formă foarte atentă și corectă i-am făcut o trimitere la institutul de profil pentru biopsie. În trimitere am scris, leucoplazie sub semn de întrebare, prin anii 70-80 ai secolului trecut nu se făcea atâta publicitate și nu se recomanda a vorbi cu pacientul despre posibilul cancer. În instituția respectivă medicul, fără a examina pacientul, i-a propus să arate limba spunându-i „dacă vi sa stabilit diagnosticul de leucoplazie, înseamnă că e corect” și a refuzat să-i facă oarecare investigații. Pacientul fiind indignat de felul cum a fost examinat a depus o reclamație la

Ministerul Sănătății, despre atitudinea incorectă a medicului oncolog.

Întorcându-se din nou în clinică, m-a întrebat, de ce l-am trimis la instituția dată doar el nu are cancer. I-am explicat că aceasta a fost necesar pentru a fi convingși, deoarece pot fi complicații, apoi l-am trimis la un conferențiar-chirurg stomatolog care studia afecțiunile precanceroase, care i-a propus, de asemenea, să-i facă biopsie. Însă pacientul a refuzat și a plecat la consultație la Kiev, apoi la Leningrad, unde i-au propus, de asemenea, biopsie.

Între timp pacientul s-a întors din călătorie și a dat acordul la biopsie, dar era prea târziu, i s-a efectuat o operație radicală, deoarece apăruse metastaze.

Neîncrederea a fost indusă prin examenul incomplet al specialistului de profil, care l-a dezorientat pe pacient.

Medicul e dator să se consulte cu colegii săi, fără a se gândi că își pierde autoritatea. Oamenii deștepți vor înțelege că medicul are unele îndoieli, dar și o dorință de a cunoaște mai multe, de ași consolida convingerea, el are grijă să nu comită vreo greșeală care poate dăuna pacientului. O asemenea atitudine vorbește despre un medic bun, care are grijă de sănătatea pacientului, dar și de faptul că contează dacă el a stabilit corect diagnosticul.

Mai regretabil este cazul când medicul este prea încrezut în sine, iar ca rezultat comite greșeli. Eșecurile, insuccesele pot fi divizate în 3 grupuri:

- Greșeli din cauza necunoașterii afecțiunii sau simptomele ei.
- Accidente neprevăzute, care nu depind de medic, de exemplu, o reacție specifică a organismului.
- Greșeli comise din cauza neglijenței medicului.

În toate cazurile se pune întrebarea: corect sau nu a procedat medicul?

Între eroare de alt ordin și neglijență este o mare diferență. Neglijența se pedepsește prin lege.

Pot fi greșeli din cauza lipsei de experiență, nici ele nu se pot ierta, dar greșelile comise din neglijența medicului, din neatenția lui față de pacient, trebuie pedepsite.

Nu cunoști, ai suspiciuni — consultă-te cu cei mai experimentați.

Vreau să menționez că recunoașterea greșelilor este un act de bărbăție, de sinceritate și curățenie spirituală ci nu o rușine. În jurământul depus de medic este așa o frază „Jur permanent s-ă consult confrății mei“.

În tinerețe mulți își imaginează că a consulta o persoană mai experimentată este o rușine care poate sugera celor cu care se consultă că el nu este competent, că poate apărea o părere despre acest medic, că nu are cunoștințele suficiente.

Compozitorul Sh. Guno, la vârsta de 20 de ani, afirma: „eu sunt cel mai celebru compozitor; la 30 de ani — eu și Mozart, la 40 de ani — Mozart și eu, iar mai târziu, în perioada bătrânețelor — numai

Mozart“. Modestia, mintea ageră și trează, bunăvoînța, dorința de ași destina viața oamenilor — aceste caracteristici sunt indispensabile unui medic onest.

Fiecare din noi tinde să-și cunoască organismul, mai ales atunci când apar simptome ale unei suferințe. Dar nu întotdeauna cele aflate despre boală ne vor încuraja și ajuta în combaterea ei. Fiecărui bolnav, după investigații, i se comunică că are o miocardită sau hipertensiune arterială, sau insuficiență cardiacă, dar rare ori când i se spune că are cancer.

Pacientul cu afecțiuni cardiovasculare nu se va emoționa atât de mult la auzul diagnosticului, deși cunoaștem că de aceste boli mor cei mai mulți pacienți și pot avea o moarte subită. Dar la auzul bolii canceroase pacientul își anunță sentința singur.

Deaceia medicul în unele cazuri ocrotește psihicul pacientului, spunându-i că totul va fi bine, există o taină — „Minciuna favorabilă“ pentru bolnav. „Minciuna favorabilă“ mai ales trebuie păstrată atunci când bolnavii sunt în stări terminale, ei trebuie încurajați.

Medicul este dator să păstreze taina și atunci când bolnavii nu vor ca rudele și apropiații să cunoască adevărul. Acești bolnavi au o mare speranță că totul se va termina cu bine. În așa caz e de datoria medicului de a respecta solicitările bolnavului.

Odinioară am cunoscut o pacientă de vârstă înaintată, dânsa suferea de dureri în timpul masticăției sub proteza mobilizabilă la maxilă. Când dumneaei și-a scos proteza, am observat montată în ea o coroană de aur, am fost curioasă să o întreb care a fost scopul. Dânsa mi-a răspuns că soțul ei nu știe că ea are proteză mobilizabilă totală. Ambii soți aveau vârsta trecută de 70 de ani. Am fost rugată să nu devulg acest secret, spunând că numai stomatologul personal cunoaște situația dată.

Îmi amintesc un alt caz banal, care s-a terminat cu un mare scandal. Pacientul s-a adresat la o medică-dentistă cu careva incomodități, senzații de usturime în cavitatea bucală, după investigații, s-a diagnosticat candidoză. Medicul l-a întrebat dacă nu cumva a avut contact extraconjugal, pacientul a confirmat că da.

După câteva zile la medic s-a adresat soția, care era alarmată de starea de sănătate a soțului și care este etiologia. Medicul i-a spus soției despre relația extraconjugală a soțului provocând un mare scandal în familia respectivă. Medicul a încălcat postulatul despre taina pacientului.

Medicina este o meserie foarte grea, care cere eforturi de la medic pe parcursul întregii sale activități,

respectând jurământul depus la absolvirea instituției de învățământ.

O veche legendă spune: „Odată zeița s-a înfuriat și a transformat-o pe fiica lui Hippocrates într-o urgie, care locuia într-un castel pe insula Cos, dar necătând la toate, locuitorii acestei insule o respectau și o încojurau cu atenție. Se spune că ea va deveni din nou frumoasă numai atunci când se va găsi un tânăr care cu mare dragoste o va săruta și iubi. Mulți au încercat s-o facă, dar erau omorâți. Dar legenda spune că numai acela îi va întoarce frumusețea și bogățiile ei care va îndeplini totul cu dragoste, sincer“.

Aceasta este o alegorie, fiica lui Hippocrates este medicina, iar tânărul este medicul. Din legendă urmează că numai acela va deveni un medic bun care își va alege singur specialitatea și va iubi laturile frumoase și mai puțin plăcute ale medicinei.

Jurământul lui Hippocrates, care a apărut înaintea erei noastre, dar referitor la etica medicală a influențat în mod esențial componenta etico-morală a practicii medicale pe parcursul tuturor secolelor ulterioare. „Jur pe Apolo, pe medicul Esculap, Higea și Panacea și în numele tuturor zeilor și zeițelor, pe care îi iau ca martori, că voi îndeplini onest în măsura puterilor și priceperii mele, acest jurământ și obligația scrisă. Să-i consider pe cei care m-au învățat și ajutat să devin medic la același nivel cu părinții mei; să mă împart cu ei cu averea mea, să le ajut la nevoie. Copiii lor să-i consider drept frații mei și dacă vor dori să-i învăț această meserie gratis și fără oarecare înțelegere. Tot ce știu să transmit urmașilor mei, urmașilor învățătorilor mei“.

La al II-lea Congres Internațional, consacrat deontologiei, care a avut loc în anul 1967 la Paris, a fost propus să se suplimenteze jurământul cu o singură frază: „Jur să învăț toată viața“.

Sunt cuvinte zguduitoare, care la etapa actuală, într-o măsură oarecare, și-au pierdut sensul lor în relațiile dintre generații.

Da, averea nu este nevoie de împărțit cu învățătorii, dar stima față de ei trebuie să rămână, cinstirea celor care și-au pus umărul la pregătirea medicului și nu numai a medicului, dar a fiecărui alt specialist, să fie veșnică.

Bibliografie

1. Georgette Goupil. Hans Selye. Înțelepciunea stresului. Editura Coresi SRL. București, 1991.
2. Грандо А. А. Врачебная этика и медицинская деонтология. Киев. Изд. „Высшая школа“, 1988.
3. Эльштейн Н. В. Диалог о медицине. Талин. Изд. „Валгус“, 1983.